

stens één dag per jaar aandacht besteed aan (de problemen van) het jeugdtheater in het algemeen, maar tegelijk presenteert Signaal dit aanbod als een "gulden middenweg". Als of kunst gediend is met gulden middenwegen. Voor alle duidelijkheid: wat mij betreft is *Wie troost Muu?* helemaal geen compromis-voorstelling. Het is de motivering en de argumentatie van de Signaaljury die een probleem uitmaakt.

A l'italienne

De discussie over de kwaliteit van het Vlaamse kindtheater is alleszins veel fundamenteeler dan "toegankelijk" versus "esthetisch": het gaat over de rol die het theater kan spelen in de ontwikkeling van het kind, in zijn blik op, zijn waarneming van zijn omgeving. Welk wereldbeeld, welk kader toont het theater, welke vooroordelen bevestigt het, waar gaat het tegen in?

In een (niet-gepubliceerd) "minderheidsrapport" geeft Christel Op de Beeck (critica en sinds onlangs lid van de Raad van Advies voor Toneel) aan waar het schoentje knelt. Aanleiding is de blijkbaar hevige discussie die binnen de jury gewoed heeft over o.a. het repertoire van Oud Huis Stekelbees — de relatieve mislukking van de strekking-Cassiers met *The hunting of the snark*, dat over de hoofden van de kinderen heenging, en de al te doorzichtig gestructureerde *Baron von Münchhausen* — en de meest besproken kinderproductie van het jaar, Paul Peyskens' *KIT*, een productie van de Beursschouwburg en hetzelfde Stekelbees. Op de Beeck stelt: "Het sterke identificatievermogen van kinderen maakt dat ze zich zeer snel met personages en situaties vereenzelvigen en dat ze collectief met een "scène à l'italienne"-situatie zitten opgescheept. Het "theater als kijkdoos" wordt door al te veel kindtheatermakers als een gemakkelijk uitgangspunt genomen om het publiek op de hand te krijgen."

Bij *KIT* werd hierop door Paul Peyskens sterk ingespeeld, doordat hij zijn acteurs pogingen laat ondernemen om tot personages te komen. De kinderen moedigen hen hierin aan, maar ze mislukken telkens weer. Tot het zelfs frustrerend wordt voor de toeschouwers: dan krijgt het toevallige, het goudstof een sterker accent, dan is de "val" van de acteur brutaler, dramatischer. Dit spel met het referentiekader — de theaterlijst is dan de eerste metafoor — houdt het actuele theater al langer bezig, en het kan dus niet verbazen dat het jeugdtheater hier expliciet gebruik van wil maken. Op zijn manier was ook Stekelbees'

Baron von Münchhausen — de koning botst telkens op de "toneellijst" van de fantastische, straffe verhalen van zijn mythomane baron — een illustratie van die strekking.

De houding van de theatermaker tegenover het referentiekader — materieel en politiek-sociaal — waarbinnen hij zichzelf en zijn werk plaatst, is de cruciale artistieke vraag, maar die wordt door de eigen wetmatigheden van de programmatiepolitiek van de culturele centra verdrongen: dat is het probleem van het Signaalrapport, in 1988 scherper dan voordien.

De toetsing van de doelgroep wordt te eng omschreven als "is deze voorstelling toegankelijk genoeg voor kinderen van die of die leeftijd?" en "zullen ze wel rustig blijven zitten?" Waar een volwassen publiek op de meest uiteenlopende wijze — juichend of scheldend — kan reageren op theater, mag ook de diversiteit in reacties bij kinderen niet eenduidig geïnterpreteerd worden. De ontgoocheling omdat het Hongaarse meisje altijd van de scène vloog in *KIT*, zal een kind misschien doen zeggen: "Wat een slecht stuk, Andrea mocht nooit meedoen!" Is *KIT* daarom niet geschikt voor kinderen? Of is het personage van de Hongaarse actrice daarom dramatisch slecht ontwikkeld?

De vraag naar de "geschiktheid" voor een bepaalde leeftijdsgroep is een kwestie naast alle andere artistieke criteria waarmee je een productie beoordeelt, en geen probleem dat steeds frontaal tegenover die artistieke staat. Maar het is wel aanmerkelijk dat een programmator — die bij voorbeeld telkens opnieuw aarzelende schooldirecties moet overtuigen van het belang van het theater — aan dit aspect een buiten-proportionele aandacht schenkt.

Aanmatigend

De culturele centra hebben — zo gaf Jari De Meulemeester, kabinetsmedewerker van minister Dewael, aan in zijn rede op de Hasseltse Signaaldag — grotendeels de taak van het klassieke, vruchteloze want nauwelijks voorbereide of ondersteunde schooltheater overgenomen.

Het probleem is dat het Signaalrapport te weinig verantwoording bevat, te weinig expliciet is in zijn opvattingen over theater in de ontwikkeling van het kind. Daardoor gaat het oordeel van de Signaaljury aanmatigend klinken, dan is er meer aan de hand dan een slechte copy-writer. Ook De Meulemeester vond de toon van het rapport wat "blasé": de ontgoocheling over de te beperkte groei van het

Vlaamse jeugdtheater stoelde, althans naar buiten uit, te weinig op gefundeerde artistieke en (waar dit aan de orde is) pedagogische motieven.

Jaar na jaar worden de producties van het Mechels Jeugdtheater, Toneelgezelschap Ivonne Lex, enz., als "bijzonder matig geïnspireerd" en "clichématig" naar de prullemand verwezen, terecht. Het loont, me dunkt, echter evenzeer de moeite om te onderzoeken waarom deze producties, ook in schoolverband, succes blijven hebben. Dan gaat het niet meer over fraaie vormgeving en narratieve duidelijkheid, maar over essentiële vragen over kunst in de samenleving. Vragen die acuter zijn dan voor het "vrije" volwassenentheater, waar het individu zonder meer zijn eigen keuzen maakt, voor echt Antwerps amusement of voor de doodsvisionen van Kantor.

Wat dit alles nog erger maakt, is het feit dat het bestaan zelf van Signaal een symptoom is geworden voor een structurele kwaal in de meeste culturele centra. De stafmedewerkers zijn overbelast en te weinig gespecialiseerd: ze moeten zich met atelierwerking, avondtheater, kinderprogrammatie, steun aan plaatselijke verenigingen en nog veel meer bezighouden, en ze weigeren bovendien met andere centra tot een taakverdeling te komen. Elk centrum(pje) wil zijn kinderprogrammatie en dan is een jaarlijks rapport waarin staat wat goed en slecht is, een handig werkinstrument. Ze kunnen toch niet zelf op prospectie gaan.

Ten slotte: het uitdelen van prijzen ter bevordering van de kwaliteit bij een genre dat structureel nog zoveel problemen kent — de minachting van de schooldirecties, de financiële onderwaardering door de overheid, de misplaatste reserves bij vele professionele theatermensen, de problemen bij repertoire- en tekstkeuze, de afhankelijkheid van "provinciale" afnemers — is geen zinvolle strategie. Je dient immers het aanbod over één kam te scheren, omdat je producties als gelijkwaardig moet beschouwen qua resultaat, terwijl ze precies om de vermelde structurele redenen nooit gelijkwaardig kunnen zijn. Het Signaalrapport is toch te summier om de glans van zo'n bekroning te relativeren.

Klaas Tindemans